

تحلیلی بر گفتمان هیئت حاکمه جدید آمریکا

فصلنامه مطالعات بسیج، سال یازدهم، شماره ۴۱ زمستان ۱۳۸۷

دکتر محمد تولایی و دیگران، تحلیلی بر گفتمان هیئت حاکمه جدید آمریکا، تهران، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، ۱۳۸۷، ۹۵ صفحه.

کتاب کوچک و مختصر «تحلیلی بر گفتمان هیئت حاکمه جدید آمریکا»، به قلم دکتر محمد تولایی، علی سیف زاده و غلامرضا محمدی اخیراً از سوی پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج در تیراژ پنج هزار نسخه و در قطع پالتویی منتشر شده است. کتاب در مجموع در دو مقاله و یک مقدمه، فصل بندی شده است. در انتها نیز با نتیجه گیری، پیشنهادها و راهکارها و فهرست منابع به پایان می‌رسد. در مقاله اول با عنوان «تحلیل محتوای سخنرانی اوپاما و کلینتون»، دو بخش کلی دیده می‌شود؛ در بخش نخست ذیل عنوان «کلیات» که ناظر بر مرحله بندی‌های پیش طرح تحقیقاتی است، ذکر شده و در بخش دوم نیز نویسندگان به یافته‌های تحقیق پرداخته‌اند و محورهایی چون: اهداف آمریکا در سیاست خارجی، نوع گفتمان هیئت حاکمه، موضع گیری در قبال ایران و سیاستها و روشهای متخذه در سیاست خارجی را بررسی کرده و در نهایت به جمع بندی پرداخته‌اند.

نویسندگان در مقاله دوم با عنوان «قدرت هوشمند با نگاهی به رابطه ایران و آمریکا»، پس از ذکر مقدمه‌ای کوتاه، به مفاهیمی چون: قدرت سخت قدرت نرم و ارتباط متقابل قدرت سخت و قدرت نرم می‌پردازند. قدرت هوشمند، اصول قدرت هوشمند و محور

آمریکا و قدرت هوشمند با تأکیدی بر نگاهی به ایران از مهم‌ترین محورهای این مقاله است. قابل ذکر است که در انتها، موضوع ایران در قدرت هوشمند آمریکا مورد بررسی قرار گرفته و در نتیجه‌گیری، محورهای مورد بحث جمع بندی شده است.

پیشنهادها و راهکارها نیز ناظر بر مباحث پیرامون ایران و آمریکا با تأکید بر موضوع قدرت نرم، سخت و هوشمند است که با نتیجه‌گیری از این مباحث، گفتمان هیئت حاکمه جدید آمریکا به ویژه نسبت به ایران، مورد کنکاش قرار می‌گیرد و راهبردها و راهکارهایی ارائه می‌شود.

بررسی محتوایی کتاب

دکتر محمد تولائی با مقدمه‌ای پیرامون وضعیت بحران زده دولت بوش و شکستهای آمریکا در افغانستان، عراق، جنگ سی و سه روزه لبنان و جنگ بیست و دو روزه غزه و روی کار آمدن اوبامای سیاهپوست و شعار «تغییر»، تلاش می‌کند تا تصویری از وضعیت کنونی ایالات متحده پس از بوش و در آستانه دولت جدید، ترسیم کند. وی محور اساسی کتاب را پیرامون پاسخ به این پرسش تحلیل می‌کند که: «روی کار آمدن اوباما و شعارهایش، یک تغییر استراتژی در غرب است یا یک تاکتیک برای فریب افکار عمومی؟». در انتها ایشان متذکر می‌شوند که پژوهشکده مطالعات بسیج قصد دارد این بحث را در آینده پیگیری کند و پیرامون ابعاد مسئله، به تحقیق و بررسی پردازد.

مقاله اول با عنوان «تحلیل محتوای سخنرانی اوباما و کلیتون» آغاز می‌شود. در این مقاله، نخست در کلیات، از سؤال این تحلیل سخن گفته می‌شود که در یک جمله عبارت است از اینکه: «سیاستها، خط مشی‌ها و روشهای آمریکا در سیاست خارجی کدامند؟». سپس ذکر می‌شود که نوع گفتمان هیئت حاکمه جدید آمریکا و موضع آنها در برابر جمهوری اسلامی ایران نیز از اهداف این بررسی است. پس از ذکر ضرورت و اهمیت، اهداف این تحقیق که ناظر بر مسئله اصلی است ذکر شده‌اند. در روش تحقیق نیز

از تحلیل محتوا نام برده شده است. در بخش دوم؛ یعنی یافته‌های تحقیق، ده هدف اصلی آمریکا در سیاست خارجی، ذکر و سپس به مناطق حساس و مورد توجه آمریکا اشاره می‌شود که خاورمیانه، رژیم صهیونیستی، عراق، افغانستان، روسیه و چین در این زمینه نام برده شده، مورد بررسی قرار می‌گیرند. در انتها به اروپا نیز اشاره و در یک سنجش، مقدار اشاره به این مناطق در یک جدول ذکر و بررسی شده است. نوع گفتمان هیئت حاکمه و موضع گیری در قبال ایران در محورهای حمایت از تروریسم و برنامه انرژی هسته‌ای نیز مورد سنجش قرار گرفته و مقایسه می‌شوند. در نتیجه گیری، از راهکارهای آمریکا در قبال ایران سخن گفته شده و بررسی مختصری در مورد آنها صورت گرفته است. در انتها، اهداف سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در نه بند، ذکر و نتیجه گیری می‌شود که ما شاهد تکرار مواضع بوش با ادبیات اوبامایی خواهیم بود.

نویسندگان در مقاله دوم کتاب؛ عنوان «قدرت هوشمند؛ با نگاهی به رابطه ایران و آمریکا»، سخن خود را از مفهوم قدرت آغاز می‌کند و پس از ذکر معنای لغوی، به تفسیر معنای اصطلاحی آن می‌پردازد. سپس با ارائه تعریفی از قدرت سخت و نرم، تلاش می‌کند تمایزات این دو نوع قدرت را توضیح بیشتری بدهد و ارتباط متقابل و چگونگی تعامل آنها را با یکدیگر به بحث بگذارد. بحث اصلی مقاله با عنوان «قدرت هوشمند» آغاز می‌شود و مقاله خانم «سوزا نوسل» در مجله «Foreign Affairs» را در نقد مفهوم قدرت نرم جوزف نای در سال ۲۰۰۴، در آغاز سخن به بررسی می‌کشاند. نویسندگان پس از ارائه مفهوم نوسل از قدرت هوشمند و نسبت آن با قدرت نرم و سخت و طرح آرای برخی دیگر از اندیشمندان، اصول قدرت هوشمند را در هفت محور اساسی به بررسی و بحث می‌گذارد. ایجاد تعمیق در شبکه متحدین، تقویت روابط با نهادها و سازمانهای بین‌المللی، دیپلماسی، حاکمیت واقع‌گرایی، ترسیم چهره، بالا بردن اقتدار و سازماندهی مجدد اقتصادی، هفت محوری هستند که در اصول قدرت هوشمند مورد بحث قرار گرفته‌اند.

موضوع «آمریکا و قدرت هوشمند» (با نگاهی به ایران) بر اساس سخنان خانم هیلاری کلinton مورد بررسی قرار گرفته است. تأکید کلinton بر سه محور «شبکه پایدار متحدین»، «سازمانهای بین المللی» و «ارزشهای آمریکایی»، محور بحث را تشکیل می دهد و نویسندگان، هر یک از این محورها را به طور جداگانه تفصیل می بخشد و زیر محورهای هر یک از عناوین کلی را به طور مبسوط مورد بررسی قرار می دهد.

«ایران در راهبرد قدرت هوشمند آمریکا» را می توان از مهم ترین عناوین اصلی بحث این کتاب مختصر نام برد. تفصیل راهبرد قدرت هوشمند آمریکا نسبت به ایران و چگونگی نگاه ایران به آمریکا از دیدگاه مقام معظم رهبری که در سخنرانی ایشان در دیدار با مردم قم در تاریخ ۸۷/۱۰/۱۹ نگاه نظام جمهوری اسلامی ایران به آمریکا و غرب را تبیین می فرماید، از محوری ترین بحثهایی است که در این بخش ذکر شده است.

بخش پایانی این مقاله به جمع بندی و نتیجه گیری از بحثهای صورت گرفته اختصاص داده شده است. محورهای اساسی و راهبردی سیاست رویارویی آمریکا با ایران، در «نتیجه گیری» ذکر شده و هر یک به طور مختصر بررسی شده است. نویسنده تأکید دارد که هر چند راهبردی نوین با ساختاری جدید در هیئت حاکمه آمریکا دیده می شود، ولی اهداف مدنظر، همان اهداف قبلی آمریکا است. جنگ سرد کوچک میان ایران و آمریکا، عدم تعامل سازنده بین ایران و آمریکا، حمایت از متحدین توسط هر دو کشور، نفوذ عظیم ساختار سازمانی صهیونیستی در نظام تصمیم گیری آمریکا و عمق بخشی استراتژیک هر یک از دو کشور که در تضاد با دیگری است، مهم ترین محورهای تقابل و تضاد میان ایران و آمریکا بر شمرده شده است.

سرانجام در بخش پیشنهادها و راهکارها، رویکردهای احتمالی که ایران می تواند برای مقابله با سیاستهای قدرت هوشمند آمریکا اتخاذ کند، پیشنهاد و توصیه شده است. این توصیه ها که در هفت محور اساسی عنوان شده اند، هر یک به گونه ای برای خنثی

سازی و مدیریت راهبردهایی است که آمریکا در برابر جمهوری اسلامی ایران در پیش می‌گیرد. کتاب در انتها با فهرست منابعی مختصر به پایان می‌رسد.

با توجه به اختصار رعایت شده در کتاب از یک سو و بررسی مهم‌ترین محورهای راهبردی در نگاه آمریکا به ایران بر اساس قدرت هوشمند ز سوی دیگر، کتاب از مزایای قابل توجهی بهره مند است که مطالعه آن را می‌توان به همه اندیشه ورزان توصیه کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی